

การประมูล 4G และผลประโยชน์สาธารณะ

พรเทพ เบญญาอภิกุล

โครงการติดตามนโยบายสื่อและโทรคมนาคม

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หัวข้ออภิปราย

- สาระสำคัญของการประชุม
- เกณฑ์การประชุมที่ประเด็นพิจารณา
- ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

สาระสำคัญของ การประมูล 4G

	900 MHz	1800 MHz	2100 MHz (ประมูลแล้ว)
จำนวนใบอนุญาต	2	2	3
ขนาดคลื่นความถี่ต่อใบอนุญาต	10 MHz	15 MHz (12.5 MHz)	15 MHz
อายุใบอนุญาต	15 ปี	19 ปี	15 ปี
มูลค่าประเมิน ต่อใบอนุญาต	16,080 ล้านบาท	19,890 ล้านบาท (16,575 ล้านบาท)	19,320 ล้านบาท
ราคาตั้งต้นต่อใบอนุญาต	11,260 ล้านบาท	13,920 ล้านบาท (11,600 ล้านบาท)	13,500 ล้านบาท
ราคาตั้งต้นต่อ 1 MHz	1,126 ล้านบาท	928 ล้านบาท	900 ล้านบาท
เงื่อนไขความครอบคลุมเครือข่าย	40% ของประชากรใน 4 ปี	40% ของประชากรใน 4 ปี	50% ของประชากรใน 2 ปี 80% ของประชากรใน 4 ปี
การจำกัดการถือครองคลื่น	จำกัดการถือครองคลื่นทั้งหมด 60 MHz		ไม่มีการจำกัดในขณะนั้น

ประเด็นพิจารณาและข้อสังเกต

ขนาดของชุดคลื่นความถี่

- คลื่นความถี่ 900 และ 1800 MHz มีจำนวนชุดคลื่นความถี่หรือใบอนุญาตเท่ากัน คือ 2 ชุด
- แต่มีขนาดชุดคลื่นความถี่ไม่เท่ากัน
  - คลื่น 900 MHz ขนาดชุดความถี่ (blocks) ชุดละ 10 MHz (รวม 20 MHz)
  - คลื่น 1800 MHz ขนาดชุดความถี่ (blocks) ชุดละ 12.5 MHz หรือ 15 MHz แล้วแต่กรณี (รวม 25-30 MHz แล้วแต่กรณี)
  - (การประมูลคลื่น 2100 MHz มี 9 ชุดคลื่นความถี่ แต่ละชุดขนาด 5 MHz)

ขนาดของชุดคลื่นความถี่: ข้อเสนอ...N-1?

- กสทช. จงใจให้จำนวนใบอนุญาตของแต่ละคลื่นมี 2 ใบ ?...
- ชุดคลื่นความถี่ขนาดใหญ่ น่าจะมีเพียงผู้ประกอบการ 3 รายหลักเข้าประมูล
- กสทช. ใช้ เกณฑ์ N-1 โดยนัย?
- ชุดคลื่นความถี่ขนาดใหญ่...
  - ปิดโอกาสการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่
  - ผู้ประมูลขาดความยืดหยุ่นในการปรับขนาดคลื่นความถี่ที่ต้องการถือครอง
  - การกระจายการถือครองคลื่นไม่ได้ใช้กลไกตลาดในการตัดสินอย่างเต็มที่... ไม่มีประสิทธิภาพ

ลำดับการประมูล

- คลื่น 900 และ 1800 MHz ถูกจัดการประมูลแยกกัน
- ลำดับก่อนหลัง มีผลต่อการผลลัพธ์การประมูล
  - ประมูลรอบแรกมีข้อมูลน้อยกว่ารอบหลัง ผู้ประมูลตัดสินใจโดยไม่ทราบข้อมูลราคารอบหลัง
  - ประมูลไม่พร้อมกัน จำกัดความสามารถในการทดแทนกัน (substitutability) ของคลื่นความถี่ ราคาการประมูลของคลื่นทั้งสอง อาจไม่สะท้อน มูลค่าคลื่นโดยเปรียบเทียบที่แท้จริง เพราะคลื่นทั้งสองไม่ได้ถูกจัดสรรใน “ตลาด” เดียวกัน
  - เกิดแรงจูงใจในการดันราคาคลื่นความถี่ที่ตนเองไม่ได้ต้องการอย่างแท้จริงให้สูงขึ้นเพื่อลดการแข่งขันในคลื่นความถี่ที่ตนต้องการ
  - ผู้ประมูลจัดแพคเกจ หรือ “พอร์ต” ของการถือครองคลื่นที่เหมาะสม (carrier aggregation) ได้ยาก เนื่องจากการจัดสรรคลื่นทำไม่พร้อมกัน

ราคาตั้งต้นการประมูล

- บริษัทที่ปรึกษาที่ กสทช.ว่าจ้างได้ประเมินมูลค่าคลื่นด้วยวิธีเทียบเคียง (Benchmark) กับผลการประมูลในประเทศต่าง ๆ
  - มูลค่าประเมินใบอนุญาตคลื่น 900 MHz คือ 16,080 ล้านบาท
  - มูลค่าประเมินใบอนุญาตคลื่น 1800 MHz คือ 19,890 ล้านบาท หรือ 16,575 ล้านบาท แล้วแต่กรณี
- เนื่องจากความไม่แน่นอนในการประเมิน และเพื่อส่งเสริมการแข่งขัน บ.ที่ปรึกษาเสนอให้ตั้งราคาตั้งต้นที่ 70% ของมูลค่าดังกล่าว
  - ราคาตั้งต้นใบอนุญาตคลื่น 900 MHz คือ 11,260 ล้านบาท
  - ราคาตั้งต้นใบอนุญาตคลื่น 1800 MHz คือ 13,920 ล้านบาท หรือ 11,600 ล้านบาท แล้วแต่กรณี
  - การตั้งราคาให้ต่ำลงช่วยลดความเสี่ยงของการจัดสรรคลื่นไม่ได้เพราะราคาแพง ซึ่งเป็นการสูญเสียประสิทธิภาพ

ราคาตั้งต้นการประมูล: ข้อสังเกต

- กสทช. ไม่ได้เปิดเผยรายงานฉบับสมบูรณ์ และวิธีการคำนวณ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบ
- หากเปรียบเทียบกับราคาตั้งต้นการประมูล 3G คลื่น 2100 MHz (ศึกษาโดย คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬา) พบว่า
  - ราคาตั้งต้น/MHz ของคลื่น 900 มีมูลค่าต่ำกว่าในกรณีคลื่น 3G 2100MHz ทั้งที่คลื่น 900 มีมูลค่าทางธุรกิจสูงกว่า และเงื่อนไขการขยายโครงข่ายที่ผ่อนคลายกว่า
  - ราคาตั้งต้น/MHz ของคลื่น 1800 มีมูลค่าใกล้เคียงกรณีคลื่น 3G 2100MHz ทั้งที่ใบอนุญาตคลื่น 1800 มีอายุมากกว่า 4 ปี และเงื่อนไขการขยายโครงข่ายที่ผ่อนคลายกว่า
- อย่างไรก็ตาม ราคาตั้งต้นอาจไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญนัก ถ้า การประมูลมีการแข่งขัน

การจำกัดการถือครอง (Spectrum Cap)

- กสทช. จำกัดการถือครองคลื่นความถี่ของผู้ประกอบการแต่ละรายไม่เกิน 60 MHz นับรวมทั้งคลื่นจากระบบใบอนุญาต และระบบสัมปทาน
- หากเกินต้องมีการคืนคลื่นเท่ากับส่วนที่ประมูลได้
- ถ้าคลื่นที่ต้องการส่งคืนเป็นคลื่นจากสัญญาสัมปทาน ให้คืนให้เจ้าของสัมปทาน

การจำกัดการถือครอง (Spectrum Cap): ข้อสังเกต

- แนวคิดการมี spectrum cap เพื่อป้องกันการกักตุนคลื่นของรายใหญ่รายเล็กเกิดไม่ได้
- ข้อเสียของการมี spectrum cap คือการลดการแข่งขันในการประมูล
- กสทช กำหนด spectrum cap แต่ไม่มีแนวส่งเสริมผู้ประกอบการรายใหม่ให้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดอย่างจริงจัง... อาจไม่เกิดประโยชน์
- 60 MHz spectrum cap จะเป็นนโยบายต่อไปในอนาคตหรือไม่ หรือเฉพาะแค่ชั่วคราวในการประมูลสองครั้งนี้? (ควรเป็นนโยบายกำกับดูแลการแข่งขัน แต่กลับอยู่ในเกณฑ์การประมูล)
- ตัวเลข 60 MHz ไม่มีงานศึกษาที่เป็นวิชาการรองรับ
- การต้องคืนคลื่นทำให้สิทธิของสัมปทานสิ้นสุดลง ตามมาตรา 80 ของ พรบ ประกอบกิจการ หรือไม่? และคลื่นความถี่ไม่ควรจะต้องกลับไปหน่วยงานเจ้าของสัมปทานอีก

การจำกัดการถือครอง (Spectrum Cap): ข้อสังเกต

- แนวโน้มใน ตปท มีการผ่อนคลายเงื่อนไข spectrum cap ตามการเพิ่มขึ้นของความต้องการใช้งาน
- หลายประเทศใช้ ex-post regulation แทน
- ประเทศไทยอยู่ในช่วงเริ่มต้นการเปลี่ยนผ่าน มีการประมูลคลื่นความถี่ไปจำนวน 45 MHz เท่านั้น
- ประเทศในยุโรปหลายประเทศ รวมทั้ง สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ไม่มีการกำหนด spectrum cap

ประเทศ	Overall spectrum cap	Sub 1 GHz cap
UK	105 MHz	27.5
Argentina	50 MHz	
Brazil	125 MHz	
Chile	100 MHz	
Ecuador	65 MHz	
Mexico	80 MHz	
Peru	100 MHz	

ข้อเสนอ

- เปิดเผยผลการศึกษาการประเมินราคาตั้งต้นการประมูลให้สาธารณะเข้าถึง ซึ่งเป็นไปตาม พรบ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่
- การประมูลทั้งสองคลื่นความถี่พร้อมกันในครั้งเดียว (multi-band auction)
  - ราคาสะท้อนการทดแทนของคลื่นความถี่
  - ผู้ประกอบการกำหนดสัดส่วนคลื่นความถี่ที่ตนเองต้องการถือ ด้วยกลไกตลาด
- แบ่งชุดคลื่นความถี่ขนาด 2x5MHz (นั่นคือจะมี 4 ชุดคลื่นสำหรับคลื่น 900 และ 5-6 ชุดคลื่นสำหรับ คลื่น1800 แล้วแต่กรณี)
  - ผู้ประกอบการสามารถเลือกจำนวนคลื่นที่ตนเองต้องการถือครองอย่างเหมาะสมตามกลไกตลาด
  - ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เล่นรายใหม่เข้าสู่ตลาดได้ง่ายขึ้น
  - กสทช. อาจจำกัดไม่ให้ผู้ประกอบการรายใดถือครองเกิน 2 ชุดคลื่นความถี่ (10MHz) สำหรับคลื่น 900 และ 3 ชุดคลื่นความถี่ (15 MHz) สำหรับคลื่น 1800
- ยกเลิกข้อกำหนด spectrum cap จากเกณฑ์การประมูล
  - ทำการศึกษาถึงระดับ spectrum cap ที่เหมาะสมด้วยวิธีที่เป็นวิชาการ
  - รับฟังความคิดเห็นเพื่อจัดทำเป็นหลักเกณฑ์กำกับดูแลตามกระบวนการต่อไป